

CLOENDA

PER

DOLORS CONDOM I GRATACÒS

En cloure's aquestes jornades i, certament, emocionada davant de tantes mostres d'afecte i d'amistat i davant d'aquesta *magna et non usitata amicum frequentia*, em sembla obligat d'adreçar-vos unes breus paraules que, abans de cap altra cosa, han d'ésser d'agraïment. D'agraïment a les autoritats acadèmiques i a totes les entitats que tan generosament han prestat la seva col.laboració per a fer possible aquesta trobada; d'agraïment, en fi, al Departament de Filologia Clàssica d'aquesta Universitat de Girona, que en la persona de la seva Professora titular, Mariàngela Vilallonga, i amb l'ajut del becari Lluís Lucero i també de la Glòria i la Carme, com a secretàries eficients, no ha estalviat esforços en la tasca feixuga d'organitzar aquest petit simposi, que per a mi ha resultat un "gran simposi".

Fa aproximadament cinc anys vaig fer des d'ací mateix i, amb motiu de la celebració del Tercer Certamen Poètic en llengua llatina, un petit discurs, una *oratiuncula partim Latine partim Lingua Romana Nostra*. Aleshores vaig manllevar moltes de les meves paraules a Ciceró, a Virgili o a Horaci, com l'ocasió requeria. Avui em permetreu també que manllevis al poeta de Venússia, de la mort del qual enguany es compleixen 2000 anys, aquells mots prou coneguts amb què comença l'Oda XIV del llibre II: *Eheu fugaces, Postume, Postume labuntur anni...*, i és que avui en aquest acte, amb la presència de tants amics, companys, ex-alumnes i professors, se'm fan presents un munt de records inoblidables, que no puc deixar d'evocar; records del meu temps d'estudiant de Batxillerat a l'Institut Vell del carrer de la Força, no lluny d'ací i amb professors com el Sr. Florit i Mn. Fuentes, que em van fer conèixer i em van fer estimar les llèngües clàssiques; records d'estudiant a la Universitat de Barcelona, d'on després en vaig ésser Ajudant de Classes Pràctiques adscrita a la càtedra del Dr. Bassols; records dels meus temps de col.laboració en la recerca del llatí medieval de Catalunya sota la direcció efectiva i eficient del Dr. Joan Bastardas, que tan amablement ha volgut participar en aquestes jornades. Ell és ací i hi són també algunes de les companyes

amb les quals vam treballar plegats en la tasca tan engrescadora del *Glossarium*. Gràcies, Dr. Bastardas, gràcies Rosa, Teresa, Mª Lluïsa...!

Se'm fan presents també els records del meu pas pels Instituts de Requena, de Tarragona, de Figueres i de Girona, amb experiències molt enriquidores, i els records, també, del meu pas per l'Estudi General de Girona - ara Universitat- del qual, quan es va crear, vaig ésser nomenada Professora Encarregada de Llengua Llatina.

D'aquest passat, que copsem amb el record, hi ha 40 anys de dedicació a l'ensenyament de la llengua i cultura llatines; realitzar ara un balanç del que he fet o he deixat de fer durant aquests anys seria llarg i feixuc. Permeteu-me, però, que em deturi i dediqui un record especial al meu pas, breu, potser, però molt enriquidor, pel Col·legi Universitari o Estudi General d'aquesta ciutat i la meva vinculació posterior amb aquest Centre d'Estudis Superiors que amb orgull i satisfacció els gironins podem anomenar ja Universitat.

Constitueix per a mi un goig molt gran haver estat professora, la primera professora, de Llengua Llatina del que en els seus inicis (curs 1969-70) portà el nom de Secció Delegada de la Universitat Autònoma de Barcelona. No puc oblidar aquells inicis ni aquelles primeres reunions en el despatx del seu primer Director, el Sr. Mirambell en què tots -i ell al capdavant- ens lliuràvem amb entusiasme a endegar, en les diferents assignatures, aquell primer curs de Lletres, en el qual es matricularen 141 alumnes. No hi mancaren dificultats i entrebancs -ell ho sap molt bé-, però s'hi manifestaren amb escreix el coratge i la voluntat.

La llició magistral de la inauguració del curs acadèmic la va fer, precisament, un professor de Llengües Clàssiques, El Dr. Josep Alsina. El tema: "Grècia i Occident". Inoblidable!

D'aquell primer curs conservo un dels recors més preuats de la meua llarga carrera docent: 30 alumnes a la classe, que, llevat de tres o quatre, feia ja temps que havien acabat els seus estudis, en la majoria, els de magisteri o els estudis eclesiàstics. No podré oblidar mai l'interés i la dedicació amb què renovaven molts l'aprenentatge de la llengua llatina i el goig amb què tots plegats vam endinsar-nos en els textos de Sal.lusti, de Titus Livi i, sobretot, del *Pro Archia poeta* de Ciceró, tot copsant el seu *litterarum lumen*.

No em puc estar d'evocar aquí la figura del malaguanyat professor Eduard Valentí i Fiol. El programa que ell aleshores seguia a la Universitat Autònoma de Barcelona i les seves orientacions em foren una guia molt valuosa. Mai no li podré agrair prou aquella lletra tan amable i afectuosa que

uns anys abans em va dirigir -un gironí a una gironina- per a felicitar-me per l'èxit de les Oposicions de Càtedra d'Instituts.

Alguns d'aquells primers alumnes continuaren assistint a classe els dos cursos següents i en concloure el primer cicle, l'únic possible ací Girona, tots plegats, reunits a la *uilla Romaniana*, vam fer una *lautissima cena* i vam fer palès que -com va dir un dels alumnes- *Res Romanae nondum extinctae sunt*.

Entre aquests alumnes -he de dir-ho- hi havia Mariàngela Vilallonga; ella era l'alumna més jove i la més avantatjada; en aquesta avinentesa m'abellix de dir que fou per a mi un goig molt gran que fos ella qui, en acabar la carrera, ocupés, l'any 1974, el lloc que jo deixava vacant, quan vaig haver de complir amb la dedicació exclusiva a l'Institut "Jaume Vicens Vives". Tots coneixeu la seva vàlua i la seva trajectòria en la recerca filològica, especialment entorn de l'Humanisme Català. No puc, doncs, deixar d'expressar aquí la meva satisfacció, i ensems la meva gratitud.

Amb ella he col·laborat en els certàmens poètics en llengua llatina organitzats pel seu Departament; he format part del jurat qualificador i m'ha correspost sempre fer la glossa dels poemes presentats i evocar amb les meves humils paraules -ja he dit abans, però, que algunes eren manllevades- l'excelsitud de la poesia llatina i el *limae labor et mora* horacià.

En el darrer d'aquests certàmens i en aquest mateix teatre el Dr. Bejarano ens delectà amb unes magnífiques *Poeseos laudes* i recordo que va llegir amb evident emoció un poema de García Lorca que ell havia traduït al llatí.

Aquests són petits retalls de la meua vida docent i del meu pas per aquesta Universitat.

En el meu treball dels 40 anys que ara deixo enrere he pogut fer el que jo havia triat: ensenyar, però al mateix temps he pogut també aprendre. Séneca tenia molta raó: *Homines docendo discunt*.

El que he fet no crec, tanmateix, que tingui altre mèrit que el d'haver-me lliurat a la tasca docent i, en modesta mesura, a la recerca filològica, amb l'afany i la dedicació que exigeix l'ètica professional. Si aquestes jornades, doncs, m'han estat dedicades en reconeixement a la meua tasca de tots aquests anys, voldria i m'agradaria que aquest reconeixement se'l fessin també seu molts altres companys, molts de vosaltres, que us heu lliurat i us lliureu amb deler, amb voluntat i amb esperança a l'estudi i a l'ensenyament de les llengües i cultura clàssiques.

Gràcies per tot! Amb Catul us dic *O dulces comitum ualete coetus!*